

ขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมือง (1)

โดยทั่วไปแล้ว ในประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยถือกันว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมือง ส่งเสริมให้บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้เอง พรรคการเมืองจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นกลไกสำหรับแก้ไขข้อขัดแย้งของบุคคลที่มีผลประโยชน์และความคิดเห็นที่ต่างกัน สำหรับประเทศไทย พรรคการเมืองได้มีการพัฒนามาตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองไทย ในปี พ.ศ. 2475 โดยพรรคการเมืองจะมีหน้าที่หลักที่สำคัญคือ หน้าที่ในการรวมกลุ่มผู้ที่มีแนวความคิดทางการเมืองที่คล้ายกัน รวมตัวกันเพื่อกระจายความคิดทางการเมืองไปสู่ประชาชน โดยผ่านอุดมการณ์หรือแนวนโยบายของพรรค หากได้รับการยอมรับจากประชาชนจะทำให้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางในการบริหารประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

การจัดตั้งพรรคการเมือง

ปัจจุบันมีพรรคการเมืองที่ได้รับการจัดตั้งจำนวนทั้งสิ้น 40 พรรค มีสาขาพรรคการเมือง จำนวน 627 สาขา มีสมาชิกพรรคการเมือง จำนวน 10,513,106 คน และการจัดตั้งพรรคการเมืองในปัจจุบัน ยังคงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งได้กำหนดหลักการในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ และให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยที่มีขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างละเอียดถึง 8 ขั้นตอน และเพื่อไม่ให้เกิดความเคร่งเครียดมากเกินไป ในตอนนี้ขอพูดถึง 2 ขั้นตอนแรกก่อนแล้วกันนะครับ

ขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมือง

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ที่จะรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้ คือ (1) สัญชาติไทยโดยการเกิด (2) อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ (3) ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาอีกด้วยว่า ผู้จัดตั้งต้องไม่ใช่ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ต้องยุบไปเพราะไม่ดำเนินการตามมาตรา 35 หรือมาตรา 62 หรือกระทำการตามมาตรา 66 เพราะบุคคลดังกล่าวต้องห้ามมิให้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารของพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการขอจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ มีกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง โดยปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 15 ให้ยกเลิกการห้ามพรรคการเมืองดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจการใดๆ ในทางการเมือง และการดำเนินการเพื่อการจัดตั้งหรือจดทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งเป็น

ผลให้ตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม 2550 ซึ่งเป็นวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา สามารถดำเนินการประชุมหรือจัดตั้งพรรคการเมืองได้ สำหรับการประชุมเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น มีหลักเกณฑ์และวิธีการโดยสรุป คือ (1) ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมก่อนยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง โดยต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 15 คน มีการเลือกประธานและเลขานุการ ผู้เข้าร่วมประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องลงชื่อในแบบ พ.ก.1 และแบบบันทึกประวัติ พ.ก.2 โดยประธานและเลขานุการในที่ประชุมลงชื่อรับรอง (2) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการในที่ประชุม คือ การกำหนดนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคจะต้องลงชื่อในแบบ พ.ก. 3 และแบบบันทึกประวัติ พ.ก.4 (3) มีการจัดทำรายงานการประชุม โดยเลขานุการเป็นผู้จัดรายงานการประชุมและลงชื่อกำกับ ส่วนประธานในที่ประชุมเป็นผู้ลงชื่อรับรองความถูกต้อง

ขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมืองยังไม่หมดแค่นี้ครับ วันนี้แค่เรียกน้ำย่อย ครั้งต่อไปจะเป็นอาหารชุดใหญ่ ตอนที่ 2 เราจะมาว่ากันต่อถึงขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมืองให้ละเอียดลึกซึ้งมากกว่านี้ค่ะ อย่าลืมติดตาม ...ห้ามกะพริบตา...

การุญ วรฉัตร
ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการพรรคการเมือง

ขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมือง (2)

เมื่อตอนที่แล้วได้ให้ข้อมูลขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมืองไปแล้วบางส่วน ถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะทำการจัดตั้งพรรคการเมือง และการประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองไปแล้ว ในตอนนี้เรามาว่าต่อกันดีกว่าว่า ขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมืองที่ยังไม่ได้พูดถึงมีอะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 3 หัวหน้าพรรคการเมืองยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง โดยเอกสารที่ต้องยื่นจะต้องมีจำนวน 3 ชุด ซึ่งทั้ง 3 ชุดจะประกอบด้วย (1) แบบคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง (แบบ ท.พ.1) (2) รายงานการประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง (3) บัญชีลงลายมือชื่อของผู้เข้าร่วมประชุมตั้งพรรคการเมือง (แบบ พ.ก.1) (4) บันทึกประวัติผู้จัดตั้งพรรคการเมือง (แบบ พ.ก.2) (5) บัญชีรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง (แบบ พ.ก.3) (6) บันทึกประวัติผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง (แบบ พ.ก.4) (7) บัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง (8) นโยบายพรรคการเมือง (9) ข้อบังคับพรรคการเมือง (10) ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง (11) แผนที่แสดงที่ตั้งของสำนักงานใหญ่

ขั้นตอนที่ 4 การพิจารณาตรวจสอบของนายทะเบียน ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนจะพิจารณาตรวจสอบ ในเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดตั้ง นโยบายและข้อบังคับของพรรคซึ่งมีลักษณะไม่ขัดต่อกฎหมาย เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองมีรายการครบถ้วน คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีคุณสมบัติตามกฎหมาย และชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำหรือพ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอหรือที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว

ขั้นตอนที่ 5 การสั่งการของนายทะเบียน (1) สั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง กรณีเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วน (2) สั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง กรณีที่เห็นว่าคุณสมบัติหรือจำนวนของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง หรือนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง หรือคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารพรรค หรือชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามกฎหมาย (3) สั่ง

ให้แก่ไขเอกสารแล้วมีคำสั่ง ในกรณีที่เห็นว่าเอกสารมีรายการไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน หรือบกพร่อง (4) สั่งให้ทำความตกลงกันก่อนมีคำสั่ง กรณีที่มีผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองซ้ำหรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกันและยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองในวันเดียวกัน

ยังไม่หมดแค่นี้ครับ ในตอนต่อไปจะเป็นตอนสุดท้ายของ 8 ขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างละเอียดเข้มข้น จะละเอียดแค่ไหน เข้มข้นเพียงใด อดใจรออ่านกันในตอนหน้านะครับ

การุญ วรรณิตร

ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการพรรคการเมือง

ขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมือง (3)

และแล้วก็มาถึงตอนสุดท้ายของขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมืองของพวกเราแล้วนะครับ เมื่อตอนที่แล้วเขียนถึงขั้นตอนที่ 5 เรื่อง “การสั่งของนายทะเบียน” คราวนี้ไม่รอช้าเสียเวลา เรามาว่าต่อกันอีก 3 ขั้นตอนหลังดีกว่า

ขั้นตอนที่ 6 การโต้แย้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมือง ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมืองของนายทะเบียน มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมืองจากนายทะเบียน

ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินการตามเงื่อนไขเวลาที่กฎหมายกำหนด หลังจากได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง คือ (1) หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อนายทะเบียนภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง (2) ภายใน 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย สมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และต้องมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา (3) หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองตามที่นายทะเบียนกำหนดให้ตรงตามความเป็นจริง เก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานใหญ่ พร้อมทั้งจะให้นายทะเบียนตรวจสอบ (4) กรณีที่พรรคการเมืองใดจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้น หัวหน้าพรรคการเมืองจะต้องมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาต่อนายทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น

ขั้นตอนที่ 8 เมื่อพรรคการเมืองดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดแล้ว ให้รายงานต่อนายทะเบียน และพรรคการเมืองมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินกิจการพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหากฝ่าฝืนจะมีโทษทางอาญา ทั้งจำคุก และปรับ

และศาลสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง และในบางกรณี อาจนำไปสู่การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้นได้ในที่สุด

เอาล่ะครับ ก็เสร็จสิ้นกระบวนการการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างละเอียดกันแล้ว ก่อนจะจากกัน ผมก็ขอเสริมสักนิด ว่า ถึงแม้การจัดตั้งพรรคการเมืองจะมีรายละเอียดที่ดูออกจะซับซ้อน แต่การจัดตั้งพรรคการเมืองก็เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่งเลยทีเดียว เพราะพรรคการเมืองเป็นสถาบันที่สำคัญในการกำหนดทิศทางทางการเมือง และเป็นตัวแทนของประชาชนในการประสานประโยชน์ แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี และวิถีทางการเมืองที่สำคัญจะเป็นสถาบันที่ให้ความรู้ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนเป็นกลไกในการสร้างความชอบธรรมในการขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน เพราะฉะนั้น ถ้าคุณผู้อ่านมีความคิดที่จะจัดตั้งพรรคการเมือง ต้องคิดคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้งนะครับ!!!

การุญ วรฉัตร
ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการพรรคการเมือง